

Ζητήματα πρόσβασης στον ακυρωτικό δικαστή και έκτασης των εξουσιών του σε σχέση με τον καθορισμό των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων (πρόσφατη νομολογία ΣτΕ – βάση της εισήγησης του Ι. Δημητρακόπουλου, Παρέδρου ΣτΕ, στο από 15.3.2017 σεμινάριο της Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.)

Πίνακας πρόσφατης νομολογίας Β΄ Τμήματος ΣτΕ (επταμ.)

Απόφαση	Προσβαλλόμενη πράξη	Κύρια θέματα	Αποτέλεσμα
1898/2016	Κανονιστικές πράξεις για ΕΝΦΙΑ 2015	Έννομο συμφέρον – Προβαλλόμενη βλάβη μη προερχόμενη από προσβαλλόμενες πράξεις	Απόρριψη (απαράδεκτη)
2131/2016	Πρακτικό ΝΣΚ απορριπτικό αίτησης επιστροφής φόρων ως παρανόμως καταβληθέντων	Φύση της διαφοράς – Εκτελεσιτότητα πράξης	Απόρριψη (απαράδεκτη)
1994/2016-1997/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (ισχύς από 21.5.2015)	Έννομο συμφέρον – Αοριστία αντικειμένου δίκης (όχι προσδιορισμός επίμαχης ζώνης και τιμής ζώνης)	Απόρριψη (απαράδεκτη)
2066/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Β και ΣΤ ζώνη Ψυχικού, Γ ζώνη Φιλοθέης)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Ομοδικία	Απόρριψη για Δήμο (απαράδεκτη) – Αναβολή για λοιπούς αιτούντες – Χωρισμός
2067/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Β ζώνη Ψυχικού)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Ομοδικία	Απόρριψη για δύο πρώτους (απαράδεκτη) – Αναβολή για λοιπούς αιτούντες – Χωρισμός
2068/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Β ζώνη Ψυχικού)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση	Αναβολή
2069/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (ζώνη Λιλαίας Παρνασσού)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση	Αναβολή
2333/2016	ΥΑ 2013 περί τιμής Β ζώνης Ψυχικού (ισχύς 2007-2011)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Ακύρωση – Εφαρμοστέα η ΥΑ 2005 περί τιμής ζώνης
2334/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Γ ζώνη Φιλοθέης)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Απόρριψη για ορισμένους – Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016)
2335/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (ζώνη Ν. Βουτζά)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Απόρριψη για ορισμένους – Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016)
2336/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (ζώνη Πολυδρόσου Παρνασσού)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Απόρριψη για ορισμένους – Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016)
2337/2016	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Α ζώνη Φιλοθέης)	Έννομο συμφέρον – Ιδιότητα που το θεμελιώνει – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Απόρριψη για ορισμένους – Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016)
170/2017	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (ζώνη Λιλαίας Παρνασσού)	Έννομο συμφέρον – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016)
171/2017	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Β ζώνη Ψυχικού)	Έννομο συμφέρον – Τεκμηρίωση – Βάσιμο	Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016)
557/2017 684/2017	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (Β ζώνη Ψυχικού) (Γ ζώνη Φιλοθέης)	Έννομο συμφέρον – Τεκμηρίωση – Ρύθμιση ακυρωθείσα (ΣτΕ 171/2017, 2334/2016) – Απόρριψη ισχυρισμού περί συνέχισης δίκης	Κατάργηση δίκης (χρονικός περιορισμός ακύρωσης ισχύει και για τους αιτούντες)
683/2017	ΥΑ τιμών ζώνης 2016 (ΣΤ ζώνη Ψυχικού)	Έννομο συμφέρον – Τεκμηρίωση – Βάσιμο Χρονικός περιορισμός ακύρωσης – Απόρριψη αιτήματος πλήρους αναδρομής για αιτούσα	Ακύρωση – Χρονικός περιορισμός (8.6.2016) για όλους (και για αιτούσα)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Νομοθετικό καθεστώς – Αντικειμενικές αξίες και φόροι επί της ακίνητης περιουσίας – Αποφάσεις Ολομέλειας ΣΤΕ

Οι φόροι που επιβάλλονται στην ακίνητη περιουσία παραπέμπουν στο κατά άρθρο 41 του ν. 1249/1982 αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας των ακινήτων εντός των περιοχών όπου ισχύει το σύστημα αυτό [άρθρο 24 παρ. 6 ν. 2130/1993 (Τ.Α.Π.), άρθρο 4 ν. 4223/2013 (ΕΝ.Φ.Ι.Α.)]. Μετά την αναπροσαρμογή του έτους 2005, οι αντικειμενικές αξίες αναπροσαρμόστηκαν για τελευταία φορά, μέχρι την έκδοση της ΥΑ του 2016, με την 1020564/487/00ΤΥ/Δ/2007 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, με ισχύ από 1.3.2007 (εκτός από τις τιμές εκκίνησης για τις ζώνες της δημοτικής κοινότητας Ψυχικού του δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού, οι οποίες, κατόπιν και σχετικών ακυρωτικών αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθορίστηκαν με μεταγενέστερες υπουργικές αποφάσεις). Εξάλλου, με την 1175023/3752/00ΤΥ/Δ/ΠΟΛ.1200/28.12.2010 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών εντάχθηκαν το πρώτον στο αντικειμενικό σύστημα ορισμένες περιοχές εντός 4.489 οικισμών σε διάφορους νομούς της Χώρας και καθορίστηκαν οι τιμές εκκίνησης και οι συντελεστές αυξομείωσης με ισχύ από 1.1.2011.

ΣΤΕ Ολομ. 4003/2014 και 4446/2015

Εννέα φυσικά πρόσωπα, με την από 12.11.2013 αίτηση προς τη Διοίκηση προέβαλαν ότι είναι ιδιοκτήτες ακινήτων σε διάφορες περιοχές, ότι είναι υπόχρεοι, για το λόγο τούτο, σε φορολογία λόγω κατοχής ή μεταβίβασης ή κτήσης αυτών για επαχθή ή χαριστική αιτία, ότι η φορολογητέα αξία των ακινήτων αυτών προσδιορίζεται κατά το αντικειμενικό σύστημα σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 1249/1982, ότι αυτή είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από την πραγματική και ότι, συνεπώς, βλάπτονται από την παράλειψη της Διοίκησης να αναπροσαρμόσει την φορολογητέα αξία αυτών· ζήτησαν δε να εκδοθεί υπουργική απόφαση προσαρμογής των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων προς τις αγοραίες. Η Διοίκηση απέρριψε την αίτησή τους, χωρίς να αμφισβητεί τα ιδιοκτησιακά τους δικαιώματα επί των ακινήτων που μνημονεύονται στην αίτηση. Υπό τα δεδομένα αυτά, οι ως άνω αιτούντες, θεωρήθηκαν, αφενός, ότι ασκούν την αίτηση ακυρώσεως με έννομο συμφέρον και, αφετέρου, ότι παραδεκτώς ομοδικούν, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως, εφόσον επικαλούνταν ιδιοκτησιακά δικαιώματα επί ακινήτων σε περιοχές όπου ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας, ανεξαρτήτως αν αυτά βρίσκονται στην ίδια ζώνη καθορισμού τιμής εκκίνησης.

Περαιτέρω, κρίθηκε ότι η Διοίκηση είχε παραλείψει παρανόμως να προβεί στην επιβαλλόμενη από το άρθρο 41 παρ. 1 του ν. 1249/1982 έκδοση πράξης (εντός της προβλεπόμενης στο νόμο διετίας ή, πάντως, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από την πάροδο αυτής) περί αναπροσαρμογής των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων της χώρας. Περαιτέρω, το Δικαστήριο, έκρινε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 50 παρ. 3α και 3β του π.δ. 18/1989, ότι έπρεπε, αντί να ακυρώσει την εν λόγω παράλειψη της Διοίκησης αναδρομικά από τη συντέλεσή της, να αναβάλει την έκδοση οριστικής απόφασης και να χορηγήσει στη Διοίκηση προθεσμία έξι μηνών, προκειμένου να της δοθεί η δυνατότητα να προβεί στην άνω οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. Ακολούθως και δεδομένου ότι δεν εκδόθηκε, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, από τη Διοίκηση απόφαση περί αναπροσαρμογής των αντικειμενικών αξιών, η Ολομέλεια, με την 4446/2015 απόφασή της, ακύρωσε την ως άνω παράλειψη της Διοίκησης και, κατ' εφαρμογή του άρθρου 50 παρ. 3β του π.δ. 18/1989, όρισε την 21.5.2015 ως χρονικό σημείο έναρξης του ακυρωτικού αποτελέσματος και της ουσιαστικής ισχύος της πράξης που έπρεπε να εκδώσει η Διοίκηση.

Κατόπιν τούτων, με την ΠΟΛ. 1009/18.1.2016 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, εχώρησε (με ισχύ από 21.5.2015) αναπροσαρμογή των τιμών του

συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων σε περιοχές εντός σχεδίου. Ειδικότερα, η εν λόγω ΥΑ περιέχει, στην παράγραφο 2α, τον πίνακα «Τιμές Ζώνης (Τ.Ζ.)», με 93 επιμέρους ρυθμίσεις, καθεμία από τις οποίες ορίζει τη νέα τιμή ζώνης, αναλόγως (δηλαδή, σε συνδυασμό) με το ποια ήταν η τιμή ζώνης πριν από την αναπροσαρμογή (λ.χ. όπου η τιμή ζώνης πριν από την αναπροσαρμογή ήταν 1.500 ευρώ, ορίζεται πλέον σε 1.250 ευρώ, ενώ όπου ήταν 5.000 ευρώ, η τιμή ζώνης παραμένει η ίδια).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ ΑΙΤΗΣΕΩΣ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ

1. Εκτελεστικότητα – χρονική ισχύς της πράξης

I. Εκτελεστικότητα πρακτικών του Ν.Σ.Κ., απορριπτικών αιτήσεων επιστροφής φόρων ακινήτων

ΣΤΕ 2131/2016 επταμ.

Αίτηση ακυρώσεως κατά πρακτικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους/Ν.Σ.Κ. (εγκριθέντος από τον Υπουργό Οικονομικών), με το οποίο απορρίφθηκε αίτηση των αιτούντων για επιστροφή (σύμφωνα με το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ και, ειδικά για το έτος 2012, σύμφωνα με τα άρθρα 904 επ. και 938 ΑΚ) των ποσών που, κατά τους ισχυρισμούς τους, κατέβαλαν παρανόμως, κατά τα έτη 2012-2015, ως φόρους επί της ακίνητης περιουσίας τους (μεταξύ άλλων, λόγω της ως άνω παράνομης παράλειψης έκδοσης κανονιστικής πράξης αναπροσαρμογής των αντικειμενικών αξιών).

Η κατά τις διατάξεις του άρθρου 100Α του Συντάγματος και των άρθρων 2, 5, 6 και 7 του ν. 3086/2002 (δυνητική) υποβολή αίτησης στο Ν.Σ.Κ. για αναγνώριση απαίτησης κατά του Δημοσίου έχει ως αντικείμενο την εξωδικαστική επίλυση της διαφοράς, που προκύπτει από την έγερση εκ μέρους του αιτούντος ορισμένης χρηματικής απαίτησης έναντι του Δημοσίου, μέσω της αποδοχής της από το Ν.Σ.Κ. και από τον Υπουργό Οικονομικών (στον οποίο, πάντως, οι ως άνω διατάξεις δεν παρέχουν και αρμοδιότητα ανάκλησης ή τροποποίησης της οικείας ζημιογόνας εκτελεστής διοικητικής πράξης που έχει εκδοθεί από άλλη διοικητική αρχή) και της ίδρυσης υπέρ του αιτούντος σχετικού εκτελεστού τίτλου. Ωστόσο, η φύση της ανωτέρω διαφοράς καθώς και ο δικονομικός τρόπος επίλυσής της δεν μεταβάλλονται συνεπεία της τυχόν κατάθεσης τέτοιας αίτησης και της απόρριψής της από το Ν.Σ.Κ.. Ειδικότερα, η τοιαύτη απορριπτική πράξη του Ν.Σ.Κ. (όπως και η εγκριτική αυτής απόφαση του Υπουργού Οικονομικών), που έχει ως μόνη συνέπεια τη μη επίτευξη της επιδιωκόμενης από τον αιτούντα εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς, με τον προαναφερόμενο τρόπο, δεν δημιουργεί νέα διαφορά, δυνάμενη να αχθεί παραδεκτώς, με αίτηση ακυρώσεως, ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (ή, με προσφυγή ουσίας, ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων), καθόσον δεν επάγεται για τον αιτούντα αυτοτελείς βλαπτικές έννομες συνέπειες (σε σχέση με την πράξη ή παράλειψη της Διοίκησης που γέννησε την προβαλλόμενη αξίωσή του), ικανές να προσδώσουν εκτελεστό χαρακτήρα στην επίμαχη πράξη του Ν.Σ.Κ. και να οδηγήσουν στη διάνοιξη μιας νέας δικονομικής οδού διευθέτησης της οικείας διαφοράς. Τούτο δεν θίγει το (κατά το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος) δικαίωμα του αιτούντος διοικούμενου για παροχή δικαστικής προστασίας, δεδομένου ότι αυτός έχει το δικαίωμα να ασκήσει, υπό τις οριζόμενες στο νόμο προϋποθέσεις, ένδικη προσφυγή κατά της πράξης ή παράλειψης του Δημοσίου από την οποία απορρέει η προβαλλόμενη απαίτησή του ή να επιδιώξει την αναγνώριση της αξίωσης ή την επιδίκαση/καταψήφιση του αντίστοιχου ποσού με την άσκηση του προβλεπόμενου στο νόμο ένδικου βοηθήματος ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Κατά συνέπεια (και ανεξαρτήτως του ότι, κατά το άρθρο 71 παρ. 4 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, δεν χωρεί αγωγή για την ικανοποίηση αξιώσεων συνδεδεμένων με την

καταβολή φόρων), η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, ελλείψει εκτελεστότητας του προσβαλλόμενου πρακτικού του Ν.Σ.Κ. (και της εγκριτικής αυτού πράξης του Υπουργού Οικονομικών).

II. Πράξη καθορισμού τιμής ζώνης για το παρελθόν

ΣτΕ 2333/2016 επταμ.

Σε περίπτωση στην οποία η προσβαλλόμενη κανονιστική πράξη περί καθορισμού της τιμής εκκίνησης σε ορισμένη ζώνη ισχύει μόνο για παρελθόν, ήτοι για χρονικό διάστημα προηγούμενο της δημοσίευσής της, ως εκδιδόμενη στο πλαίσιο της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου, με την οποία ακυρώθηκε προγενέστερη κανονιστική ρύθμιση περί της τιμής εκκίνησης για την ίδια ζώνη, οι διατάξεις των άρθρων 45 (παρ. 1) και 47 (παρ. 1) του π.δ. 18/1989, ερμηνευόμενες σύμφωνα με τα άρθρα 20 (παρ. 1) και 95 (παρ. 1 και 5) του Συντάγματος, έχουν την έννοια ότι τέτοια πράξη προσβάλλεται παραδεικτως με αίτηση ακυρώσεως από τον βαρυνόμενο με φόρο επί της ακίνητης περιουσίας του στην επίμαχη ζώνη, μολοντί η πράξη αυτή αφορά στο παρελθόν και η χρονική ισχύς της δεν φθάνει στο χρόνο άσκησης της αίτησης ακύρωσής της (πρβλ. εμμέσως ΣτΕ 3833/2014 επταμ., 1582/2015, 3335/2015), η δε αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα οδηγούσε σε αδικαιολόγητη και ασύμβατη με τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις εξαίρεσή της από τον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο ισχυρισμός του καθ' ού Δημοσίου ότι η υπό κρίση αίτηση είναι απαράδεκτη, κατά τα άρθρα 45 (παρ. 1) και 47 (παρ. 1) του π.δ. 18/1989, ενόψει του ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν ίσχυε κατά το χρόνο άσκησης της.

2. Έννομο συμφέρον

I. Έννομο συμφέρον προσβολής κανονιστικής πράξης καθορισμού των αντικειμενικών αξιών – Προσδιορισμός του αντικειμένου της δίκης

A. Γενικά – Ιδιότητα στην οποία ερείδεται το έννομο συμφέρον

ΣτΕ 1994-1997/2016, 2066-2069/2016 επταμ., 2333-2337/2016 επταμ.

Κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 47 παρ. 1 του π.δ. 18/1989, για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως απαιτείται προσωπικό, άμεσο και ενεστώς έννομο συμφέρον του αιτούντος και δεν αρκεί το γενικό ενδιαφέρον του κάθε πολίτη για την τήρηση των νόμων και τη σύννομη άσκηση της διοικητικής λειτουργίας. Η ύπαρξη του εννόμου συμφέροντος κρίνεται, όταν η διοικητική πράξη δεν απευθύνεται ευθέως προς τον αιτούντα δημιουργώντας γι' αυτόν συγκεκριμένες έννομες συνέπειες, από το σύνδεσμο που υπάρχει μεταξύ των εννόμων αποτελεσμάτων των επερχομένων από την προσβαλλόμενη διοικητική πράξη και του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης νομικής κατάστασης ή ιδιότητας, στην οποία βρίσκεται ή την οποία ο αιτών έχει και επικαλείται (ΣτΕ Ολομ. 2855-56/1985, Ολομ. 3317/2014, 4041/2013, 1039/2014, 2077/2014 κ.ά.), με σκοπό την προστασία των σχετικών ελευθεριών ή δικαιωμάτων του, μέσω της έκδοσης ακυρωτικής απόφασης (πρβλ. ΣτΕ 1256/2006 επταμ.). Ειδικότερα, ο αιτών την ακύρωση κανονιστικής διοικητικής πράξης καθορισμού των τιμών του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας ακινήτων, κατ' επίκληση δικαιώματος (πλήρους ή ψιλής) κυριότητας ή επικαρπίας επί ορισμένου ακινήτου σε περιοχή στην οποία ισχύει το αντικειμενικό σύστημα στηρίζει, κατ' ουσίαν, το έννομο συμφέρον του στην ιδιότητά του ως υπόχρεου για τους (κατ' αρχήν υπολογιζόμενους βάσει των αντικειμενικών αξιών) φόρους που προβλέπονται στα άρθρα 24 του ν. 2130/1993 ή/και 1 επ. του ν. 4223/2013 (πρβλ. ΣτΕ 3833/2014 επταμ., 2017/2012 επταμ., 2021/2012 επταμ.). Υπό την ανωτέρω ιδιότητά του, ο φορολογούμενος ασκεί με έννομο συμφέρον την αίτησή του μόνο κατά της

κανονιστικής ρύθμισης που αφορά στη ζώνη εντός της οποίας κείται το ακίνητό του, όχι και ως προς τις τυχόν περιεχόμενες στην προσβαλλόμενη πράξη κανονιστικές ρυθμίσεις για άλλες ζώνες (βλ. ΣτΕ 3622/2013 επταμ., 2017-2018/2012 επταμ., 2021/2012 επταμ., 230/2002 επταμ.), δεδομένου ότι το απλό ενδεχόμενο να αποκτήσει (συνεπεία αγοράς, δωρεάς, γονικής παροχής ή κληρονομίας) εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτων σε άλλες ζώνες και, συνακόλουθα, την ιδιότητα του βαρυνόμενου με φόρους για τη μεταβίβαση ή/και την ιδιοκτησία ή επικαρπία των ακινήτων αυτών δεν είναι αρκετό να θεμελιώσει ενεστώς και προσωπικό έννομο συμφέρον του για ένδικη αμφισβήτηση των οικείων κανονιστικών ρυθμίσεων, που δεν τον αφορούν (πρβλ. ΣτΕ 1437/2013 επταμ., 3362/2011, 329/2011 επταμ., 4557/2009, 338/2004, 3716/2003, 2680/2002, 2484/2000 επταμ., 560/2000, 2972/1989). Κατ' ακολουθίαν, σε περίπτωση, όπως η επίδικη, προσδιορισμού των τιμών του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, σε εντός σχεδίου περιοχές, με μία υπουργική απόφαση, η οποία αναλύεται σε χιλιάδες επιμέρους κανονιστικές ρυθμίσεις τιμών ζώνης (σύμφωνα με το από 23.9.2015 έγγραφο των απόψεων της Διοίκησης προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, όπως το περιεχόμενό του εκτίθεται στην απόφαση 4446/2015 της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, η αναπροσαρμογή αφορά σε 10.232 ζώνες τιμών), εκείνος που ζητά την ακύρωση της απόφασης κατ' επίκληση της ιδιότητάς του ως κυρίου ορισμένου ακινήτου σε περιοχή στην οποία ισχύει το αντικειμενικό σύστημα και, περαιτέρω, ως υπόχρεου για τους κατ' αρχήν υπολογιζόμενους βάσει των αντικειμενικών αξιών προαναφερόμενους φόρους (τέλος ακίνητης περιουσίας και ΕΝ.Φ.Ι.Α.), ασκεί με έννομο συμφέρον την αίτησή του μόνο κατά της κανονιστικής ρύθμισης που αφορά στη ζώνη εντός της οποίας κείται το ακίνητό του, την οποία και υποχρεούται να προσδιορίζει κατά τρόπο αρκούντως ειδικό και σαφή στο δικόγραφο της αίτησής του, άλλως αυτή απορρίπτεται ως απαράδεκτη, λόγω παράλειψης καθορισμού του βλαπτικού για τον αιτούντα σκέλους της προσβαλλόμενης πράξης (πρβλ. 2097/2013, 2097/2010 επταμ., 1088/1988 επταμ.).

ΣτΕ 1994-1997/2016 επταμ.

Η ανωτέρω υποχρέωση του αιτούντος ανάγεται όχι μόνο στο έννομο συμφέρον του για την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος αλλά επίσης και, δη, προεχόντως, στον προσδιορισμό του αντικειμένου της ακυρωτικής δίκης (και του διατακτικού της τυχόν εκδοθησόμενης ακυρωτικής απόφασης, που επιδιώκει ο αιτών, για την προστασία των δικαιωμάτων του), που πρέπει το Δικαστήριο και τα διάδικα μέρη να γνωρίζουν με ακρίβεια και σαφήνεια από την έναρξή της.

ΣτΕ 1994-1997/2016 επταμ.

Όταν προσβάλλεται διοικητική πράξη που περιέχει πλείονες, ομοειδείς μεν κατά το αντικείμενό τους αλλά αυτοτελείς κανονιστικές ρυθμίσεις, καθεμία από τις οποίες δημιουργεί έννομες συνέπειες για διαφορετική κατηγορία προσώπων (όπως ΥΑ περί καθορισμού των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων της χώρας, η οποία αναλύεται σε χιλιάδες επιμέρους κανονιστικές ρυθμίσεις τιμών ζώνης), ο αιτών την ακύρωση της πράξης, χωρίς να διακρίνει μεταξύ των ανωτέρω σκελών της, βάλλει κατ' αυτής απαραδέκτως, ελλείπει προσδιορισμού του βλαπτικού για τα έννομα συμφέροντά του μέρους της, αν ασκεί την αίτησή του κατ' επίκληση ιδιότητας ικανής να του προσδώσει έννομο συμφέρον μόνον ως προς μία από τις επιμέρους κανονιστικές ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης πράξης, η οποία (ρύθμιση) ούτε αναφέρεται, κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο, στο δικόγραφο του ενδίκου βοηθήματος ούτε προκύπτει με σαφήνεια από το εν γένει περιεχόμενό του (πρβλ. 2097/2013, 2097/2010 επταμ., 1088/1988 επταμ.), είναι δε διάφορο το περαιτέρω ζήτημα της επαρκούς τεκμηρίωσης της εν λόγω ιδιότητας, με στοιχεία προαποδεικτικώς προσκομιζόμενα στο Δικαστήριο, καθώς και της ομοδικίας μεταξύ των τυχόν περισσότερων αιτούντων.

ΣΤΕ 2066-2069/2016 επταμ., 2333-2337/2016 επταμ.

Η προβαλλόμενη ιδιότητα του ιδιοκτήτη ακινήτου εντός μίας από τις επίμαχες ζώνες (και, περαιτέρω, του βαρυνόμενου με τους φόρους που προβλέπονται στα άρθρα 24 του ν. 2130/1993 ή/και 1 επ. του ν. 4223/2013) είναι κατ' αρχήν ικανή να θεμελιώσει το έννομο συμφέρον των αιτούντων.

(όχι όμως και η ιδιότητα του κατοίκου : ΣΤΕ 2336/2016 επταμ.)

Και ναι μεν το καθ' ού Δημόσιο ισχυρίζεται ότι οι αιτούντες στερούνται εννόμου συμφέροντος, διότι, εάν ακυρωθεί η προσβαλλόμενη κανονιστική ρύθμιση περί καθορισμού τιμής ζώνης, θα ισχύει η προηγούμενη, η οποία δεν ορίζει χαμηλότερη τιμή ζώνης αλλά την ίδια ή υψηλότερη, με συνέπεια να μην ωφελούνται οι αιτούντες από το ακυρωτικό αποτέλεσμα, αλλά ο ισχυρισμός αυτός είναι απορριπτέος, διότι, ενόψει και των κριθέντων με τις αποφάσεις 4003/2014 και 4446/2015 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, τυχόν ακύρωση της επίδικης κανονιστικής ρύθμισης δεν θα σήμαινε εφαρμογή για τους αιτούντες της προϊσχύσασας κανονιστικής ρύθμισης περί της τιμής εκκίνησης στις επίμαχες ζώνες, αλλά θα δημιουργούσε υποχρέωση της Διοίκησης να προβεί σε νέο, νόμιμο (και επίκαιρο) καθορισμό της τιμής εκκίνησης των ακινήτων για τις εν λόγω ζώνες, η οποία ενδέχεται να είναι χαμηλότερη της οριζόμενης με την επίδικη πράξη.

ΣΤΕ 2066/2016 επταμ. (έννομο συμφέρον Δήμου)

Κατά το άρθρο 24 παρ. 7 του ν. 2130/1993, «Στο δημοτικό ή κοινοτικό τέλος ακίνητης περιουσίας δεν υπόκεινται τα πάσης φύσεως ακίνητα που ανήκουν: α) Στο Ελληνικό Δημόσιο, στα Ν.Π.Δ.Δ., στους ΟΤΑ [...]». Εξάλλου, στο άρθρο 3 παρ. 1 περιπτ. β' του ν. 4223/2013 ορίζεται ότι απαλλάσσονται από τον ΕΝ.Φ.Ι.Α. τα δικαιώματα στα ακίνητα που ανήκουν σε Ο.Τ.Α. και ιδιοχρησιμοποιούνται ή παραχωρούνται δωρεάν στο Δημόσιο. Δεδομένου ότι, κατά τα κοινώς γνωστά, οι Ο.Τ.Α. έχουν εμπράγματα δικαιώματα σε πλήθος τέτοιων ακινήτων και σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς παραπάνω, σε περίπτωση, όπως η παρούσα, που δήμος επιδιώκει την ακύρωση κανονιστικής διοικητικής πράξης καθορισμού των τιμών ζώνης του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας ακινήτων, κατ' επίκληση της ιδιότητάς του ως κυρίου ακινήτων εντός των ζωνών στις οποίες αφορούν οι προσβαλλόμενες κανονιστικές ρυθμίσεις, ο αιτών δήμος, προκειμένου να θεμελιώσει το έννομο συμφέρον του, δεν αρκεί να επικαλεσθεί την ως άνω ιδιότητά του, αλλά οφείλει επιπλέον, ενόψει του προαναφερόμενης διάταξης του ν. 4223/2013, να προβάλλει και να τεκμηριώσει επαρκώς ότι είναι υπόχρεος σε ΕΝ.Φ.Ι.Α., ειδικότερα δε ότι τουλάχιστον ένα από τα ακίνητα που έχει στην ιδιοκτησία του κατά την 1η Ιανουαρίου του οικείου έτους φορολογίας (κρίσιμος χρόνος, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4223/2013) βαρύνεται με τον εν λόγω φόρο, διότι δεν ιδιοχρησιμοποιείται ούτε έχει παραχωρηθεί δωρεάν στο Δημόσιο (πρβλ. ΣΤΕ 2021/2012 επταμ.).

Ο προτασόμενος στο δικόγραφο της υπό κρίση αίτησης δήμος Φιλοθέης-Ψυχικού ισχυρίζεται ότι την ασκεί με έννομο συμφέρον υπό την ιδιότητά του ως ιδιοκτήτη ακινήτων στις προαναφερόμενες ζώνες, που κείνται εντός των διοικητικών ορίων του, χωρίς όμως να προβάλλει (και, δη, κατά τρόπο ειδικό και τεκμηριωμένο) ότι είναι υπόχρεος σε ΕΝ.Φ.Ι.Α., διότι ορισμένο από τα ακίνητα που έχει στην ιδιοκτησία του βαρύνεται με τον εν λόγω φόρο, κατά το κρίσιμο, εν προκειμένω, έτος (2016), ως μη ιδιοχρησιμοποιούμενο ούτε παραχωρούμενο δωρεάν στο Δημόσιο. Επομένως, σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στη σκέψη 9, δεν θεμελιώνεται το έννομο συμφέρον του δήμου προς άσκηση της κρινόμενης αίτησης με βάση την ως άνω ιδιότητά του (πρβλ. ΣΤΕ 2021/2012 επταμ.). Εξάλλου, με το από 27.6.2016 υπόμνημα που υπέβαλε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, ο αιτών δήμος ισχυρίζεται ότι «[...] το έννομο συμφέρον [του] εδράζεται επιπροσθέτως στο γεγονός ότι κατά παράβαση του νόμου αποκλείσθηκε και δεν κλήθηκε να συμμετάσχει γνωμοδοτικώς στη διαδικασία διαμόρφωσης των

αντικειμενικών αξιών, είτε υπό τη μορφή γνωμοδότησης του Δημοτικού Συμβουλίου είτε έστω υπό τη μορφή εκπροσώπησης στην οικεία Επιτροπή του άρθρου 41 Ν. 1249/1982». Ο ανωτέρω ισχυρισμός κρίνεται απορριπτέος, προεχόντως ως απαράδεκτος, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 25 (παρ. 2) και 33 του π.δ. 18/1989, διότι προβλήθηκε το πρώτον με υπόμνημα μετά από τη συζήτηση της υπόθεσης. Άλλωστε, είναι και αβάσιμος, διότι τόσο η προβλεπόμενη στο άρθρο 41 (παρ. 1) του ν. 1249/1982 συμμετοχή εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης στις επιτροπές που εισηγούνται για την έκδοση των υπουργικών αποφάσεων περί καθορισμού των τιμών εκκίνησης όσο και η προβλεπόμενη στο άρθρο 261 (παρ. 4) του ν. 3852/2010 γνώμη του δημοτικού συμβουλίου του δήμου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκονται τα ακίνητα για τα οποία καθορίζονται οι τιμές εκκίνησης δεν θεμελιώνει έννομο συμφέρον των οικείων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης να προσβάλλουν με αίτηση ακυρώσεως τις σχετικές υπουργικές αποφάσεις, καθόσον η τιαυτή συμμετοχή των Ο.Τ.Α. στη διαδικασία έκδοσής τους γίνεται μόνο για την ορθή εφαρμογή των προαναφερόμενων διατάξεων, λόγω της γνώσης που κατά την εκτίμηση του νομοθέτη έχουν οι Ο.Τ.Α. σχετικά με τις αγοραίες αξίες των ακινήτων (πρβλ. ΣτΕ 2021/2012 επταμ., 3404-3407/2002 επταμ.). Τούτων έπεται ότι η υπό κρίση αίτηση ασκείται απαραδέκτως, δίχως έννομο συμφέρον, από τον προτασόμενο στο δικόγραφο δήμο Φιλοθέης-Ψυχικού και πρέπει να απορριφθεί ως προς τον εν λόγω αιτούντα.

Β. Τεκμηρίωση της ιδιότητας που θεμελιώνει το έννομο συμφέρον

ΣτΕ 2066-2069/2016 επταμ., 2333-2337/2016 επταμ.

Δεδομένου ότι κατά το νόμο (άρθρο 24 παρ. 3 του ν. 2130/1993 και άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4223/2013), το τέλος ακίνητης περιουσίας (Τ.Α.Π.) και ο Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.) βαρύνουν το πρόσωπο που έχει την κυριότητα ή την επικαρπία του ακινήτου κατά την 1η Ιανουαρίου του οικείου έτους φορολογίας, εκείνος που επιδιώκει την ακύρωση από το Δικαστήριο της κανονιστικής ρύθμισης περί τιμής ζώνης στην περιοχή όπου κείται το ακίνητο επί του οποίου επικαλείται κυριότητα ή επικαρπία, προκειμένου να θεμελιώσει επαρκώς το έννομο συμφέρον του για την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος, δεν αρκεί να επικαλεσθεί και να προσκομίσει στοιχεία από τα οποία να συνάγεται ότι είχε σε κάποιο χρονικό σημείο στο παρελθόν κυριότητα ή επικαρπία επί του ακινήτου (λ.χ. συμβόλαιο κτήσης του εμπράγματος δικαιώματος και πιστοποιητικό μεταγραφής του στο υποθηκοφυλάκειο ή δήλωση του δικαιώματος στο κτηματολόγιο ή πράξη προσδιορισμού ΕΝ.Φ.Ι.Α. παρελθόντος έτους), αλλά οφείλει να επικαλεσθεί παραδεκτώς και να καταθέσει νομίμως στο Δικαστήριο πρόσφορα και επίκαιρα στοιχεία (όπως, ιδίως, κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου, πιστοποιητικά του υποθηκοφύλακα περί μεταγραφής και ιδιοκτησίας ή αντίγραφο/εκτύπωση της δήλωσης Ε9 ή της διοικητικής πράξης επιβολής ΕΝ.Φ.Ι.Α.), αναγόμενα στο οικείο έτος φορολογίας, με βάση τα οποία να τεκμηριώνεται επαρκώς, ενόψει των συνθηκών, ότι αυτός έχει το προβαλλόμενο εμπράγματο δικαίωμα και, κατ' ακολουθίαν, την ιδιότητα του βαρυνόμενου με Τ.Α.Π. ή/και ΕΝ.Φ.Ι.Α., κατά τον κρίσιμο χρόνο γένεσης της αντίστοιχης φορολογικής οφειλής, το ύψος της οποίας επηρεάζεται από την προσβαλλόμενη κανονιστική ρύθμιση (πρβλ. ΣτΕ 3833/2014 επταμ.).

ΣτΕ 1898/2016 επταμ., 2067-2068/2016 επταμ., 2333-2337/2016 επταμ.

Κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 33 (εδαφ. β'), 25 (παρ. 2 εδαφ. α') και 40 του π.δ. 18/1989 και του άρθρου 237 (παρ. 1 εδαφ. β') του ΚΠολΔ, ο ασκών αίτηση ακυρώσεως οφείλει, επί ποινή απαραδέκτου της αίτησής του, να επικαλεσθεί και να προσκομίσει με δικόγραφο, συγκεκριμένα δε, με το εισαγωγικό δικόγραφο, με δικόγραφο πρόσθετων λόγων ή με υπόμνημα που κατατίθεται έξι πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση (ώστε, με βάση την αρχή της αντιμωλίας, να χορηγείται και στον αντίδικο επαρκής δυνατότητα ελέγχου και αντίκρουσης), τα στοιχεία που

αποδεικνύουν την ιδιότητα (λ.χ. του κυρίου ακινήτου) στην οποία στηρίζει το έννομο συμφέρον του (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 4312/2015, 4731/2012, 1393/2003, 3802/2000 επταμ., Ολομ. 3452/1998, καθώς και ΑΠ 1404/1996, 1229/2002 κ.ά.), εφόσον βέβαια η ιδιότητα αυτή δεν προκύπτει από το διοικητικό φάκελο της υπόθεσης. Συναφώς, δεν συναγεται κάτι διαφορετικό από το άρθρο 20 του εσωτερικού Κανονισμού του Συμβουλίου της Επικρατείας (απόφαση 19/2013 της Ολομέλειας σε συμβούλιο, Β΄ 2462/2013), περί της πρωτοκόλλησης των δικογράφων και άλλων εγγράφων, όπως αιτήσεων, που κατατίθενται στο Δικαστήριο, αφενός διότι πρόκειται για διάταξη αφορώσα σε ενέργεια του Δικαστηρίου (πρωτοκόλληση εγγράφων που του υποβάλλονται) και όχι στις δικονομικές υποχρεώσεις των διαδίκων και, αφετέρου, διότι η κατά τα ανωτέρω τεκμηρίωση από τον αιτούντα της ιδιότητας στην οποία θεμελιώνει το έννομο συμφέρον του, ως προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης ακύρωσης που έχει ασκήσει, διέπεται από τη δικονομία περί του Συμβουλίου της Επικρατείας (π.δ. 18/1989) και δεν αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης του εν λόγω Κανονισμού, σύμφωνα με τις σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις των άρθρων 71 (παρ. 1) του π.δ. 18/1989 και 82 (παρ. Α περ. 9) του ν. 1756/1988. Εξάλλου, ο διάδικος πρέπει να επικαλείται τα ως άνω αποδεικτικά στοιχεία κατά τρόπο ειδικό και ορισμένο (πρβλ. ΑΠ Ολομ. 9/2000, 1808/2005, 658/2011 κ.ά.), η δε επίκληση και προσκόμιση τέτοιων αποδεικτικών στοιχείων με υπόμνημα είναι απαράδεκτη, αν το υπόμνημα υπογράφεται όχι από δικηγόρο αλλά από τον διάδικο (βλ. λ.χ. ΣτΕ 1222/2016, 3063/2013) ή αν δεν κατατεθεί σχετικό γραμμάτιο καταβολής εισφορών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 61 (παρ. 1, 2 και 4) του ν. 4194/2013 (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1858/2015).

ΣτΕ 2066/2016 επταμ. (παρόμοιες οι ΣτΕ 2067-2069/2016 επταμ.)

Προκειμένου να αποδείξουν το έννομο συμφέρον τους, ο δεύτερος, ο τρίτος, η τέταρτη, ο πέμπτος και ο έκτος των αιτούντων επικαλέσθηκαν και προσκόμισαν νομότυπα, με υπόμνημα που υποβλήθηκε στις 15.6.2016, τα ακόλουθα στοιχεία: (i) συμβόλαια αγοραπωλησίας ή γονικής παροχής, ετών 2004, 2009, 1989, 1990 και 2001 (στοιχεία για τους αιτούντες υπ' αριθμ. 2, 3, 4 και 5), (ii) συμβολαιογραφικές πράξεις δήλωσης αποδοχής κληρονομιάς, ετών 1976 και 1997 (στοιχεία για τους αιτούντες υπ' αριθμ. 4 και 6), (iii) απόσπασμα προσωρινού κτηματολογικού πίνακα, με ημερομηνία 30.8.2002 (στοιχείο για τον αιτούντα υπ' αριθμ. 6) και (iv) αποσπάσματα από δηλώσεις ΕΝ.Φ.Ι.Α. ετών 2014 και 2015 (στοιχεία για τον αιτούντα υπ' αριθμ. 5). Σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά παραπάνω, τα στοιχεία αυτά δεν μπορούν να τεκμηριώσουν την ιδιότητα καθενός των ανωτέρω πέντε αιτούντων ως ιδιοκτήτη ακινήτου στο Ψυχικό και βαρυνόμενου με Τ.Α.Π. και ΕΝ.Φ.Ι.Α. κατά τον κρίσιμο χρόνο (2016), στον οποίο εφαρμόζεται η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση για τον υπολογισμό των φόρων αυτών. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση θα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατά το μέρος που ασκείται από τους πέντε ανωτέρω αιτούντες. Ωστόσο, ενόψει του ότι ο αντίστοιχος περιορισμός του δικαιώματός τους για παροχή ένδικης προστασίας, ο οποίος ανάγεται στην τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός τους, δεν προέκυπτε με σαφήνεια από τις παραπάνω διατάξεις του π.δ. 18/1989, όπως έχουν εφαρμοσθεί από το Δικαστήριο, το οποίο έχει δεχθεί, σε παρόμοιες περιπτώσεις προσβολής κανονιστικής πράξης προσδιορισμού των τιμών ζώνης, ότι προκύπτει η ιδιότητα του ιδιοκτήτη-βαρυνόμενου και, συνακόλουθα, το έννομο συμφέρον για την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος από τίτλους ιδιοκτησίας (όπως συμβόλαια αγοράς ή γονικής παροχής) ή/και αποδεικτικά υποβολής δήλωσης στο κτηματολόγιο (βλ. ΣτΕ 2017-2020/2012 επταμ.), η απόρριψη της παρούσας αίτησης ως απαράδεκτης, ως προς τους αιτούντες υπ' αριθμ. 2, 3, 4, 5 και 6, χωρίς να τους χορηγηθεί η δυνατότητα θεραπείας της παραπάνω έλλειψης, δεν θα ήταν συμβατή με τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 3705/2015, 2131/2015, Ολομ. 1619/2012, 2436/2012 επταμ., ΕΑ 737/2012 πενταμ.). Συνεπώς, το Δικαστήριο απέχει από τη διατύπωση οριστικής κρίσης επί της παρούσας αίτησης, καθ' ό μέρος αυτή ασκείται

από τους προαναφερόμενους πέντε αιτούντες, προκειμένου να τους παρασχεθεί η δυνατότητα να τεκμηριώσουν νομίμως και επαρκώς το έννομο συμφέρον τους.

ΣτΕ 2067/2016 επταμ.

Απορρίπτεται η αίτηση ως απαράδεκτη ως προς τους δύο πρώτους αιτούντες, διότι δεν τεκμηριώθηκε το έννομο συμφέρον τους (ο πρώτος αιτών προσκόμισε στοιχεία κατά τη συζήτηση, και όχι προαποδεικτικώς, ενώ ο δεύτερος δεν προσκόμισε οποιοδήποτε στοιχείο)

ΣτΕ 2333/2016 επταμ.

Επειδή, προκειμένου να αποδείξει το έννομο συμφέρον του, ο πρώτος των αιτούντων (α) προσκόμισε και επικαλέσθηκε, με υπόμνημα κατατεθέν την 13.1.2015, αντίγραφο αποδεικτικού υποβολής, το έτος 2008, δήλωσης στο κτηματολόγιο (ν. 2308/1995) περί δικαιώματος κυριότητας επί ακινήτου στο Ψυχικό, (β) προσκόμισε, με το ίδιο ως άνω υπόμνημα (χωρίς να τα επικαλεσθεί), αντίγραφα λογαριασμών της Δ.Ε.Η., που εκδόθηκαν, αντίστοιχα, την 4.12.2007 και την 8.2.2011, στο όνομά του, σε σχέση με ακίνητο στην ίδια διεύθυνση στο Ψυχικό στην οποία αναφέρεται η ως άνω δήλωση και από τα οποία προκύπτει η επιβάρυνσή του με Τ.Α.Π., (γ) προσκόμισε και επικαλέσθηκε, με υπόμνημα που κατατέθηκε την 4.10.2016, αντίγραφο περίληψης μεταγραφής (το έτος 1987) συμβολαίου γονικής παροχής εμπράγματων δικαιωμάτων σε ακίνητο στην ίδια διεύθυνση στο Ψυχικό. Σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, τα ανωτέρω στοιχεία β και γ προσκομίσθηκαν απαραδέκτως, τα μεν αντίγραφα των λογαριασμών της Δ.Ε.Η. διότι δεν έγινε επίκλησή τους και, δη, κατά τρόπο ειδικό και ορισμένο, στο οικείο υπόμνημα, το δε αντίγραφο της περίληψης μεταγραφής συμβολαίου, διότι προσκομίσθηκε με υπόμνημα που δεν υποβλήθηκε έξι πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση της 5.10.2016 και ως προς το οποίο δεν κατατέθηκε γραμμάτιο καταβολής των αναλογουσών εισφορών. Εξάλλου, το προαναφερόμενο στοιχείο α (δήλωση στο κτηματολόγιο), αυτοτελώς ορώμενο, δεν είναι ικανό να τεκμηριώσει επαρκώς την προβαλλόμενη ιδιότητα του πρώτου αιτούντος ως ιδιοκτήτη ακινήτου στη Β ζώνη Ψυχικού και βαρυνόμενου με φόρους επί της ακίνητης περιουσίας, κατά το χρονικό διάστημα στο οποίο αφορά η προσβαλλόμενη πράξη. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, η υπό κρίση αίτηση θα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατά το μέρος που ασκείται από τον πρώτο αιτούντα. Ωστόσο, ενόψει του ότι ο αντίστοιχος περιορισμός του δικαιώματός του για παροχή ένδικης προστασίας, ο οποίος ανάγεται στην τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός του, δεν προέκυπτε με σαφήνεια από τις παραπάνω διατάξεις του π.δ. 18/1989, όπως έχουν εφαρμοσθεί από το Δικαστήριο, το οποίο, αφενός, έχει ανεχθεί στην πράξη την κατάθεση από το διάδικο στοιχείων για το έννομο συμφέρον του χωρίς δικόγραφο (αλλά με απλή αίτηση ή εγχείρισή τους στον εισηγητή δικαστή, πριν από την ημέρα της συζήτησης) και, αφετέρου, έχει δεχθεί ότι μπορούν να υποβληθούν τέτοια στοιχεία το αργότερο μέχρι την προτεραία της συζήτησης, η μη λήψη υπόψη των ανωτέρω στοιχείων β και γ και, περαιτέρω, η απόρριψη, για το λόγο αυτό, της παρούσας αίτησης ως απαράδεκτης, ως προς τον πρώτο των αιτούντων, δεν θα ήταν συμβατή με τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 1898/2016 επταμ.). Εξάλλου, τα προαναφερόμενα στοιχεία α, β και γ, συνολικώς ορώμενα, κρίνονται πρόσφορα και επαρκή για την τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός του για προσβολή της επίμαχης κανονιστικής πράξης.

ΣτΕ 2337/2016 επταμ. (παρόμοια η ΣτΕ 2335/2016)

Προκειμένου να αποδείξουν το έννομο συμφέρον τους, οι αιτούντες επικαλέσθηκαν και προσκόμισαν, με το από 7.6.2016 υπόμνημά τους, διάφορα στοιχεία. Σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, τα στοιχεία αυτά προσκομίσθηκαν απαραδέκτως, διότι (α) το ως άνω υπόμνημα δεν υποβλήθηκε έξι πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση, (β) δεν κατατέθηκε σχετικό γραμμάτιο καταβολής εισφορών, (γ) η επίκληση των προσκομισθέντων στοιχείων με το

ανωτέρω υπόμνημα δεν γίνεται κατά τρόπο ειδικό και ορισμένο, αλλά με γενική και αόριστη αναφορά σε προσαγόμενα αντίγραφα κτηματολογικών φύλλων και τίτλων ιδιοκτησίας. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση θα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατά το μέρος που ασκείται και από τους λοιπούς αιτούντες (πέραν εκείνων που δεν νομιμοποίησαν πληρεξούσιο δικηγόρο, κατά τα κριθέντα στη σκέψη 2). Ωστόσο, ενόψει του ότι ο αντίστοιχος περιορισμός του δικαιώματός τους για παροχή ένδικης προστασίας, ο οποίος ανάγεται στην τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός τους, δεν προέκυπτε με σαφήνεια από τις παραπάνω διατάξεις του π.δ. 18/1989, όπως έχουν εφαρμοσθεί από το Δικαστήριο, το οποίο, αφενός, έχει ανεχθεί στην πράξη την κατάθεση τέτοιων στοιχείων από το διάδικο, χωρίς δικόγραφο (αλλά με απλή εγχείρισή τους στον εισηγητή δικαστή, πριν από την ημέρα της συζήτησης), και, αφετέρου, έχει δεχθεί ότι μπορούν να υποβληθούν τέτοια στοιχεία το αργότερο μέχρι την προτεραία της συζήτησης (βλ. ΣτΕ 3335/2015, 3051/2015, 3833/2014 επταμ., 1878/2014, 1039/2014, 4961/2012), η μη λήψη υπόψη των ανωτέρω στοιχείων (και, περαιτέρω, η απόρριψη, για το λόγο αυτό, της παρούσας αίτησης ως απαράδεκτης, ως προς τους αιτούντες υπ' αριθμ. 1 έως 15, 18 έως 24, 26, 30 έως 34, 39, 40, 43, 45 και 46) δεν θα ήταν συμβατή με τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 3705/2015, 2131/2015, Ολομ. 1619/2012, 2436/2012 επταμ., ΕΑ 737/2012 πενταμ.). Εξάλλου, τα στοιχεία που προσκομίσθηκαν σε σχέση με καθέναν από τους αιτούντες υπ' αριθμ. 1 έως 15, 18 έως 24, 26, 30 έως 34, 39, 40, 45 και 46 (κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου, έκδοσης Μαΐου ή Ιουνίου 2016, ή αντίγραφο συμβολαίου/τίτλου ιδιοκτησίας σε συνδυασμό με εκτύπωση ηλεκτρονικής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης Ε9, Ιουνίου 2016) είναι πρόσφορα και επαρκή για την τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός τους, για προσβολή της περιεχόμενης στην επίδικη πράξη κανονιστικής ρύθμισης περί καθορισμού της τιμής εκκίνησης στην Α ζώνη Φιλοθέης. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο και για τον αιτούντα υπ' αριθμ. 43, ως προς τον οποίο υποβλήθηκε μόνο αντίγραφο συμβολαίου γονικής παροχής του έτους 2014, στοιχείο ανεπαρκές για την τεκμηρίωση της ιδιότητάς του ως βαρυνόμενου με Τ.Α.Π. και ΕΝ.Φ.Ι.Α. κατά τον κρίσιμο χρόνο (2016), στον οποίο εφαρμόζεται η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση για τον υπολογισμό των φόρων αυτών. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατά το μέρος που ασκείται από τον Χ. Και ναι μεν ο αντίστοιχος περιορισμός του δικαιώματός του για παροχή ένδικης προστασίας, ο οποίος ανάγεται στην τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός του, μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν προέκυπτε με σαφήνεια από τις παραπάνω διατάξεις του π.δ. 18/1989, όπως έχουν εφαρμοσθεί από το Δικαστήριο, το οποίο έχει δεχθεί, σε παρόμοιες περιπτώσεις προσβολής κανονιστικής πράξης προσδιορισμού των τιμών ζώνης, ότι προκύπτει η ιδιότητα του κυρίου ή επικαρπωτή – βαρυνόμενου και, συνακόλουθα, το έννομο συμφέρον για την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος από τίτλους ιδιοκτησίας, όπως συμβόλαια αγοράς ή γονικής παροχής (βλ. ΣτΕ 2017-2020/2012 επταμ.), αλλά το στοιχείο αυτό δεν δικαιολογεί, εν προκειμένω, την παροχή στον ανωτέρω αιτούντα της δυνατότητας θεραπείας της προαναφερόμενης έλλειψης (με έκδοση, γι' αυτόν, μη οριστικής απόφασης, που να χορηγεί τέτοια δυνατότητα και να διατάσσει το χωρισμό του δικογράφου), διότι κάτι τέτοιο θα ήταν αλυσιτελές για τον εν λόγω αιτούντα και ασύμβατο με την αρχή της οικονομίας της δίκης, ενόψει της ακύρωσης με την παρούσα απόφαση της προσβαλλόμενης κανονιστικής ρύθμισης και δεδομένου ότι η ακύρωση αυτή (όπως, άλλωστε και ο ορισμός του χρονικού σημείου έναρξης του ακυρωτικού αποτελέσματος) ισχύει και ενεργεί υπέρ (και έναντι) όλων, συμπεριλαμβανομένου του συγκεκριμένου αιτούντος.

ΣτΕ 2335/2016 επταμ.

Οι αιτούντες υπ' αριθμ. ... δεν προσκόμισαν οποιοδήποτε στοιχείο για την τεκμηρίωση της προβαλλόμενης ιδιότητάς τους ως εχόντων εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων στη ζώνη του Ν. Βουτζά. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως ασκούμενη απαράδεκτως, δίχως έννομο συμφέρον, από τους

τέσσερεις προαναφερόμενους αιτούντες. Εξάλλου, τα στοιχεία που προσκομίσθηκαν σε σχέση με καθέναν από τους αιτούντες υπ' αριθμ. ... (αντίγραφο συμβολαίου/τίτλου ιδιοκτησίας σε συνδυασμό με εκτύπωση ηλεκτρονικής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης Ε9, Ιουνίου 2016) είναι πρόσφορα και επαρκή για την τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός τους, για προσβολή της περιεχόμενης στην επίδικη πράξη κανονιστικής ρύθμισης περί καθορισμού της τιμής εκκίνησης στη ζώνη του Ν. Βουτζά. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο και για τους υπόλοιπους 86 αιτούντες, ως προς τους οποίους υποβλήθηκαν αντίγραφα συμβολαίων και πιστοποιητικών μεταγραφής, δηλώσεων αποδοχής κληρονομιάς ή κληρονομητηρίου, αποσπασμάτων κτηματολογικού πίνακα ανάρτησης έτους 2011 ή 2012, δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης Ε9 έτους 2014 ή προγενέστερου και/ή πράξης διοικητικού προσδιορισμού ΕΝ.Φ.Ι.Α. έτους 2014, στοιχεία ανεπαρκή για την τεκμηρίωση της ιδιότητάς τους ως βαρυνόμενων με Τ.Α.Π. και ΕΝ.Φ.Ι.Α. κατά τον κρίσιμο χρόνο (2016), στον οποίο εφαρμόζεται η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση για τον υπολογισμό των φόρων αυτών. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατά το μέρος που ασκείται από τους προαναφερόμενους 86 αιτούντες.

ΣΤΕ 2336/2016 επταμ.

Τα στοιχεία που προσκομίσθηκαν σε σχέση με καθέναν από τους αιτούντες υπ' αριθμ. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12 και 14 (ηλεκτρονική δήλωση και πράξη διοικητικού προσδιορισμού ΕΝ.Φ.Ι.Α. έτους 2015 σε συνδυασμό με εκτύπωση ηλεκτρονικής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης Ε9, Ιουνίου 2016) είναι πρόσφορα και επαρκή για την τεκμηρίωση του εννόμου συμφέροντός τους, ειδικότερα δε, των έξι πρώτων (αιτούντων υπ' αριθμ. 1, 3, 4, 5, 6, και 7) για προσβολή της περιεχόμενης στην επίδικη πράξη κανονιστικής ρύθμισης περί καθορισμού της τιμής εκκίνησης στην κυκλική ζώνη του οικισμού Πολυδρόσου του Δήμου Δελφών και των τριών τελευταίων (αιτούντων υπ' αριθμ. 11, 12 και 14) για ακύρωση του σκέλους της ίδιας πράξης περί καθορισμού της τιμής εκκίνησης στην κυκλική ζώνη του οικισμού Επταλόφου του Δήμου Δελφών. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο και για τους αιτούντες υπ' αριθμ. 2, 9 και 10, ως προς τους οποίους υποβλήθηκαν απρόσφορα και όλως ανεπαρκή στοιχεία, δεδομένου ότι οι προσκομισθείσες ηλεκτρονικές δηλώσεις ΕΝ.Φ.Ι.Α. έτους 2015 και περιουσιακής κατάστασης έτους 2016 του Χ αναφέρονται σε ακίνητο κείμενο στη Γραβιά και όχι στο Πολύδροσο Παρνασσού (η Γραβιά και ο Παρνασσός ήταν χωριστοί δήμοι πριν από το ν. 3852/2010 και πλέον συνιστούν διακεκριμένες δημοτικές ενότητες του δήμου Δελφών), ενώ ως προς τους αιτούντες ... κατατέθηκε μόνο η ηλεκτρονική δήλωση και πράξη διοικητικού προσδιορισμού ΕΝ.Φ.Ι.Α. έτους 2014, στην οποία γίνεται γενική αναφορά σε ακίνητο στον Παρνασσό, χωρίς οποιοδήποτε περαιτέρω στοιχείο ως προς την ειδικότερη θέση του, ενώ δεν μπορεί να ληφθεί νομίμως υπόψη η σχετική χειρόγραφη προσθήκη "Πολύδροσο – Άνω Σουβάλα", που έχει γίνει στη δήλωση του Κ. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατά το μέρος που ασκείται από τους τρεις ανωτέρω αιτούντες.

Γ. Ομοδικία – Χωρισμός δικογράφου

ΣΤΕ 2336/2016

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 45 παρ. 6 του π.δ. 18/1989, σε περίπτωση έλλειψης ομοδικίας, το Δικαστήριο κρατεί και εκδικάζει την αίτηση ακυρώσεως ως προς τον προτασόμενο στο δικόγραφο αιτούντα και τους ομόδικους με αυτόν, ενώ αναβάλλει σε ρητή δικάσιμο την εκδίκαση της υπόθεσης ως προς τους λοιπούς αιτούντες (εκείνους που θεμελιώνουν έννομο συμφέρον: πρβλ. ΣΤΕ 2017/2012, 2019/2012, 2021/2012 επταμ., 4112/2013 επταμ.) και διατάσσει το χωρισμό του δικογράφου ως προς τούτους με κατάθεση αυτοτελούς δικογράφου μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης, αν δε μέσα

στην εν λόγω προθεσμία δεν κατατεθεί νομοτύπως (με καταβολή και του νομίμου παραβόλου) αυτοτελές δικόγραφο από τους αιτούντες που δεν ομοδικούν με τον προτασόμενο στο αρχικό δικόγραφο, η αίτηση εκδικάζεται κατά τη νέα δικάσιμο και απορρίπτεται, ως απαράδεκτη, για τους αιτούντες που δεν κατέθεσαν αυτοτελές δικόγραφο (πρακτ. Ολομέλειας ΣΤΕ σε συμβούλιο 4/2004, ΣΤΕ 2228/2007 επταμ., 2021/2012 επταμ. κ.ά.).

Ορισμένοι αιτούντες ομοδικούν παραδεκτως, καθώς βάλλουν με κοινό έννομο συμφέρον κατά του σκέλους της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης περί καθορισμού της τιμής εκκίνησης σε ορισμένη ζώνη. Αντίθετα, δεν συντρέχει περίπτωση ομοδικίας μεταξύ αυτών και των λοιπών αιτούντων, οι οποίοι προσβάλλουν με (κοινό) έννομο συμφέρον την κανονιστική ρύθμιση περί ορισμού της τιμής εκκίνησης σε άλλη ζώνη.

ΣΤΕ 2066/2016 επταμ.

Το Δικαστήριο απέχει από τη διατύπωση οριστικής κρίσης επί της παρούσας αίτησης, καθ' ό μέρος αυτή ασκείται από τους αιτούντες υπ' αριθμ. 2 έως 6, προκειμένου να τους παρασχεθεί η δυνατότητα να τεκμηριώσουν νομίμως και επαρκώς το έννομο συμφέρον τους. Δεδομένου, δε, ότι η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, αναφορικά με τον αιτούντα υπ' αριθμ. 1 (Δήμο), ο οποίος στερείται εννόμου συμφέροντος, δεν συντρέχει περίπτωση ομοδικίας μεταξύ αυτού και των λοιπών αιτούντων. Τούτων έπεται ότι πρέπει, κατ' εφαρμογή της προπαρατεθείσας διάταξης της παραγράφου 6 του άρθρου 45 του π.δ. 18/1989, να αναβληθεί η εκδίκαση της υπόθεσης ως προς τους αιτούντες υπ' αριθμ. 2 έως 6 και να διαταχθεί χωρισμός του αρχικού ενιαίου δικογράφου, με κατάθεση αυτοτελών δικογράφων από αυτούς, ειδικότερα, δε, για λόγους αναγόμενους στη (μη) συνδρομή δεσμού ομοδικίας μεταξύ τους (δεδομένου ότι οι εν λόγω αιτούντες προβάλλουν κυριότητα επί ακινήτων σε διαφορετικές ζώνες και, συγκεκριμένα, οι αιτούντες υπ' αριθμ. 2 και 3 στη Β ζώνη Ψυχικού, η αιτούσα υπ' αριθμ. 4 στη ΣΤ ζώνη Ψυχικού και οι αιτούντες υπ' αριθμ. 5 και 6 στη Γ ζώνη Φιλοθέης), με κατάθεση τριών χωριστών δικογράφων (ενός από τους αιτούντες υπ' αριθμ. 2 και 3, ενός από την αιτούσα υπ' αριθμ. 4 και ενός από τους αιτούντες υπ' αριθμ. 5 και 6).

ΣΤΕ 2067/2016 επταμ.

Απορρίπτεται η αίτηση ως απαράδεκτη ως προς τους δύο πρώτους αιτούντες, διότι δεν τεκμηριώθηκε το έννομο συμφέρον τους (ο πρώτος αιτών προσκόμισε στοιχεία κατά τη συζήτηση, ενώ ο δεύτερος δεν προσκόμισε στοιχεία). Ως προς τους αιτούντες 3, 4 και 5, αναβολή, προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα να θεραπεύσουν τις ελλείψεις ως προς τα προσκομισθέντα στοιχεία απόδειξης του εννόμου συμφέροντος. Δεδομένου, ότι η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, αναφορικά με τους αιτούντες υπ' αριθμ. 1 και 2, οι οποίοι στερούνται εννόμου συμφέροντος, δεν συντρέχει περίπτωση ομοδικίας μεταξύ αυτών και των αιτούντων υπ' αριθμ. 3, 4 και 5 του δικογράφου. Διατάσσεται χωρισμός του αρχικού ενιαίου δικογράφου, με κατάθεση αυτοτελούς δικογράφου από αυτούς, κατ' εφαρμογή της προπαρατεθείσας διάταξης του άρθρου 45 παρ. 6 του π.δ. 18/1989.

Το αιτούν σωματείο «Ένωση Ιδιοκτητών Ψυχικού» (αιτών υπ' αριθμ. 6) κρίνεται ότι έχει έννομο συμφέρον. Συνεπώς, αφενός, δεν συντρέχει περίπτωση ομοδικίας μεταξύ του αιτούντος σωματείου και των αιτούντων υπ' αριθμ. 1 και 2 και, αφετέρου, δεν μπορεί να ελεγχθεί και να κριθεί οριστικά, κατά το παρόν στάδιο της διαδικασίας, η ύπαρξη δεσμού ομοδικίας μεταξύ του σωματείου αυτού και των αιτούντων υπ' αριθμ. 3, 4 και 5 του δικογράφου. Τούτων έπεται ότι πρέπει να αναβληθεί η εκδίκαση της υπόθεσης ως προς το αιτούν σωματείο και να διαταχθεί χωρισμός του αρχικού ενιαίου δικογράφου, με κατάθεση από αυτό αυτοτελούς δικογράφου (σε σχέση και με εκείνο που καλούνται να καταθέσουν οι αιτούντες υπ' αριθμ. 3, 4 και 5), κατ' εφαρμογή της προπαρατεθείσας διάταξης του άρθρου 45 παρ. 6 του π.δ. 18/1989.

3. Έννομο συμφέρον προσβολής κανονιστικών πράξεων σχετικών με τον ΕΝ.Φ.Ι.Α. 2015, ο οποίος προβάλλεται ότι υπολογίσθηκε παρανόμως βάσει ανεπίκαιρων αντικειμενικών αξιών

ΣΤΕ 1898/2016 επταμ.

Αίτηση ακυρώσεως των ακόλουθων αποφάσεων, έτους 2015, της Γενικής Γραμματέως Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών: (α) ΠΟΛ.1163/23.07.2015, με θέμα «Διαδικασία διορθώσεων και χορήγηση απαλλαγών από τον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων, καθορισμός του αρμόδιου οργάνου», (β) ΠΟΛ.1212/24.09.2015, με θέμα «Διαδικασία χορήγησης εκπτώσεων, μειώσεων και αναστολής πληρωμής» ΕΝ.Φ.Ι.Α., (γ) ΠΟΛ.1216/01.10.2015, με θέμα «Τύπος και περιεχόμενο της δήλωσης - πράξης διοικητικού προσδιορισμού ΕΝ.Φ.Ι.Α. έτους 2015 και επομένων» και (δ) ΠΟΛ.1114/05.06.2015, με θέμα «Τροποποίηση της απόφασης ΠΟΛ 1004/2015 περί του πιστοποιητικού του άρθρου 54Α του Ν. 4174/2013».

Η δεύτερη αιτούσα ισχυρίζεται ότι, υπό την ιδιότητά της ως κυρίας ακινήτων σε διάφορες περιοχές της χώρας (συμπεριλαμβανομένης της Αττικής), στις οποίες ισχύει το κατ' άρθρ. 41 του ν. 1249/1982 σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, και, περαιτέρω, ως βαρυνόμενη με ΕΝ.Φ.Ι.Α. για το έτος 2015, έχει έννομο συμφέρον για την ακύρωση των προσβαλλόμενων πράξεων, διότι αυτές εξειδικεύουν τους ορισμούς του ν. 4223/2013 και ρυθμίζουν ειδικότερα ζητήματα επιβολής του ΕΝ.Φ.Ι.Α. του 2015, ο οποίος, παρανόμως, υπολογίζεται βάσει των αντικειμενικών αξιών που καθορίστηκαν με την πλέον ανεπίκαιρη 1020564/487/ΟΟΤΥ/Δ/2007 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, με αποτέλεσμα να της επιβάλλεται φόρος πολύ μεγαλύτερος από εκείνον που αναλογεί στην πραγματική αξία των ακινήτων της κατά το 2015. Ωστόσο, η δεύτερη αιτούσα δεν επικαλείται αυτοτελή βλάβη από ορισμένη ρύθμιση των προσβαλλόμενων αποφάσεων (ή των εξουσιοδοτικών διατάξεων στις οποίες αυτές ερείδονται), αλλά η ως άνω προβαλλόμενη βλάβη της προέρχεται κατ' ουσίαν από την εφαρμογή της προαναφερόμενης ΥΑ του 2007, συνεπεία της παράλειψης της Διοίκησης να προβεί στην προβλεπόμενη από το άρθρο 41 παρ. 1 του ν. 1249/1982 έκδοση πράξης αναπροσαρμογής/επικαιροποίησης των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων της χώρας. Η εν λόγω παράλειψη ακυρώθηκε με την απόφαση 4446/2015 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, όχι όμως αναδρομικά από το χρόνο της συντέλεσής της, που είναι οπωσδήποτε προγενέστερος της 1.1.2015, αλλά, για λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος (αναγόμενους στην αποτροπή του κινδύνου αιφνίδιας διακύμανσης των φορολογικών εσόδων του Κράτους), από την 21.5.2015, ημερομηνία την οποία η Ολομέλεια όρισε και ως χρόνο έναρξης της ουσιαστικής ισχύος της απόφασης περί αναπροσαρμογής των αντικειμενικών αξιών που η Διοίκηση είχε την υποχρέωση να εκδώσει. Το ως άνω ακυρωτικό διατακτικό της απόφασης του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένου του χρονικού περιορισμού των αποτελεσμάτων της ακύρωσης της επίμαχης παράλειψης, ισχύει έναντι όλων (ήτοι, και όσων δεν ήταν διάδικοι στη σχετική δίκη), επομένως και της δεύτερης αιτούσας. Τούτων έπεται ότι την 1η Ιανουαρίου 2015, δηλαδή κατά τον κρίσιμο χρόνο για την επιβολή και τον υπολογισμό του ΕΝ.Φ.Ι.Α. του φορολογικού έτους 2015 (βλ. άρθρα 1 και 4 του ν. 4223/2013), είχε ισχύ και εφαρμογή η ως άνω ΥΑ του 2007, παρά τον ανεπίκαιρο χαρακτήρα της, τον οποίο η δεύτερη αιτούσα δεν μπορεί να επικαλεσθεί λυσιτελώς, για να δικαιολογήσει την προσβολή επί ακυρώσει των επίδικων κανονιστικών πράξεων. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, δεν προκύπτει η ύπαρξη επαρκούς αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των προσβαλλόμενων πράξεων (ή, έστω, κάποιας από αυτές) και της προβαλλόμενης βλάβης των δικαιωμάτων της δεύτερης αιτούσας. Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως ασκούμενη απαραδέκτως, δίχως έννομο συμφέρον, και από τη δεύτερη αιτούσα.

ΕΚΤΑΣΗ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΚΥΡΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ

1. Χρονικός περιορισμός του ακυρωτικού αποτελέσματος

Ι. Γενικά

ΣΤΕ 2334-2337/2017, 170-171/2017

Στο άρθρο 95 παρ. 1 περ. α' του Συντάγματος ορίζεται ότι στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκει η ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών. Περαιτέρω, με το άρθρο 22 του ν. 4274/2014 (Α' 147) προστέθηκε παράγραφος 3β στο άρθρο 50 του π.δ. 18/1989, η οποία ορίζει τα εξής: «Σε περίπτωση αιτήσεως ακυρώσεως που στρέφεται κατά διοικητικής πράξεως, το δικαστήριο, σταθμίζοντας τις πραγματικές καταστάσεις που έχουν δημιουργηθεί κατά το χρόνο εφαρμογής της, ιδίως δε υπέρ των καλόπιστων διοικουμένων, καθώς και το δημόσιο συμφέρον, μπορεί να ορίσει ότι τα αποτελέσματα της ακυρώσεως ανατρέχουν σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο του χρόνου έναρξης της ισχύος της και σε κάθε περίπτωση προγενέστερο του χρόνου δημοσίευσης της απόφασης». Η διάταξη αυτή αποδίδει, σε επίπεδο νόμου, δυνατότητα που έχει το Δικαστήριο, κατ' ορθή ερμηνεία, απευθείας από τη μνημονευθείσα συνταγματική διάταξη (βλ. ΣΤΕ Ολομ. 4003/2014, 4446/2015).

Η ισχύς της ακυρούμενης κανονιστικής ρύθμισης άρχισε την 21.5.2015 (βλ. παρ. 5 της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης) και, επομένως, η ακύρωσή της αναδρομικά, από το χρονικό αυτό σημείο, θα είχε ως συνέπεια τη μη εφαρμογή της για τον υπολογισμό των φόρων (Τ.Α.Π. και ΕΝ.Φ.Ι.Α.) που οφείλονται για το 2016 ως προς τα ακίνητα της επίδικης Α ζώνης Φιλοθέης και, περαιτέρω, την εφαρμογή, για το ίδιο φορολογικό έτος, της νέας ρύθμισης περί τιμής ζώνης στην επίμαχη περιοχή, που υποχρεούται η Διοίκηση να θεσπίσει (βλ. ανωτέρω σκέψη 8), τηρώντας τους όρους των εξουσιοδοτικών διατάξεων του άρθρου 41 του ν. 1249/1982, όπως ερμηνεύθηκαν στη σκέψη 13. Ωστόσο, η εκπλήρωση από τη Διοίκηση της υποχρέωσης αυτής, η οποία είναι άδηλο εάν θα καταλήξει στη θέσπιση τιμής ζώνης διαφορετικής από την ακυρωθείσα (όπως άδηλη παρίσταται και η τυχόν διαφορά που θα προκύψει), απαιτεί ικανό χρόνο, κατά τον οποίο εγείρεται ο κίνδυνος αδυναμίας νόμιμης επιβολής και είσπραξης των σχετικών φόρων, ιδίως, δε, του ΕΝ.Φ.Ι.Α., λόγω του κενού που δημιουργείται στο οικείο κανονιστικό πλαίσιο. Εξάλλου, ενόψει του σκεπτικού της παρούσας απόφασης, της φύσης της διαπιστωθείσας πλημμέλειας της επίδικης κανονιστικής ρύθμισης, της προσβολής με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας διαφόρων άλλων ρυθμίσεων της παραγράφου 2α της επίδικης υπουργικής απόφασης, κατ' επίκληση λόγου ακυρώσεως παρόμοιου με εκείνου που έγινε δεκτός στη σκέψη 16, και της δυνατότητας παρεμπόδισης δικαστικού ελέγχου της νομιμότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων περί τιμών ζώνης της ίδιας απόφασης, επ' ευκαιρία ένδικων προσφυγών κατά ατομικών πράξεων καταλογισμού φόρου, παρόμοιος κίνδυνος ανακύπτει γενικότερα, όσον αφορά τους φόρους επί της ακίνητης περιουσίας. Η επέλευση του ανωτέρω κινδύνου μπορεί να παραβλάψει ουσιαστικά την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού και να προκαλέσει νέες, σοβαρές δημοσιονομικές αβεβαιότητες, η δε αποτελεσματική αποτροπή του εν λόγω κινδύνου, χάριν των απαιτήσεων της αξιόπιστου προγραμματισμού των οικονομικών της χώρας και της δημοσιονομικής τάξης της, συνδέεται με την εφαρμογή της παραγράφου 2 της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης για τον υπολογισμό του Τ.Α.Π. και του ΕΝ.Φ.Ι.Α. του έτους 2016, η οποία προϋποθέτει την ισχύ της κατά την 1.1.2016 (κρίσιμος χρόνος, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 3 του ν. 2130/1993 και 1 παρ. 4 του ν. 4223/2013, αντίστοιχα). Συνεκτιμώντας τα ανωτέρω, το Δικαστήριο, κατά τη στάθμιση των συμφερόντων των διαδίκων, αποδίδει μείζονα βαρύτητα στο επιτακτικό δημόσιο συμφέρον, που καθίσταται ακόμα εντονότερο υπό τις παρούσες

δημοσιονομικές συνθήκες, αποτροπής του κινδύνου ουσιώδους διαταραχής των φορολογικών εσόδων του Κράτους για το έτος (φορολογίας) 2016, και, συνακόλουθα, κρίνει, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 50 παρ. 3β του π.δ. 18/1989, ότι η ακύρωση της επίδικης ρύθμισης της παραγράφου 2α της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης πρέπει να μην αναδράμει στο χρόνο έναρξης ισχύος της (21.5.2015), αλλά στις 8.6.2016, χρόνο συζήτησης της υπόθεσης στο ακροατήριο (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 4446/2015, Ολομ. 4741/2014, Bundesverfassungsgericht Γερμανίας 23.6.2015 1 BvL 13, 14/11, σκέψεις 89-91, 17.12.2014 BvL 21/12, σκέψεις 286-292, 07.11.2006 BvL 10/02, σκέψη 203, 22.06.1995 2BvL 37/91, σκέψη 80, 25.09.1992 BvL 5, 8, 14/91, σκέψεις 101-110 και Conseil Constitutionnel Γαλλίας 20.6.2014 2014-404 QPC, σκέψη 13, 14.6.2013 2013-323 QPC, σκέψεις 10-12).

II. Ζήτημα εξαίρεσης των αιτούντων από το χρονικό περιορισμό του ακυρωτικού αποτελέσματος (δηλαδή, δυνατότητα ακύρωσης με πλήρες αναδρομικό αποτέλεσμα, μόνο για τους αιτούντες)

ΣτΕ 557/2017, 684/2017 επταμ.

Η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση περί καθορισμού τιμής ζώνης ακινήτων ακυρώθηκε με προηγούμενη απόφαση του ΣτΕ, κατ' αποδοχή αίτησης άλλου προσώπου – Με την ίδια απόφαση, ορίσθηκε, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 50 παρ. 3β του π.δ. 18/1989, η 8.6.2016 ως χρόνος έναρξης του ακυρωτικού αποτελέσματος – Η ακύρωση αυτή, όπως, άλλωστε, και ο ορισμός του χρονικού σημείου έναρξης του αποτελέσματός της, ισχύει και ενεργεί υπέρ και έναντι όλων, ήτοι, και όσων δεν ήταν διάδικοι στη σχετική δίκη, συμπεριλαμβανομένων των ασκούντων την παρούσα αίτηση (βλ. ΣτΕ 1898/2016 επταμ., 2335/2016 επταμ., 2337/2016 επταμ.), τούτο, δε, ενόψει της φύσης του ακυρωτικού αποτελέσματος, καθώς και των επιταγών των συνταγματικών αρχών της ασφάλειας του δικαίου και της ίσης μεταχείρισης των ενδιαφερομένων (πρβλ. ΔΕΕ μειζ. συνθ. 23.10.2012, C-581/10 και C-629/10, σκέψεις 89-94) – Συνεπώς, η παρούσα δίκη πρέπει να καταργηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 1 του π.δ. 18/1989, είναι δε απορριπτέος ο (προβαλλόμενος κατ' επίκληση του άρθρου 95 Σ. και του άρθρου 32 παρ. 2 του π.δ. 18/1989) ισχυρισμός των αιτούντων ότι η δίκη εξακολουθεί να έχει αντικείμενο και πρέπει να συνεχισθεί, προκειμένου η επίμαχη ρύθμιση να ακυρωθεί, (μόνο) γι' αυτούς, από τότε που άρχισε να ισχύει (21.5.2015)

ΣτΕ 683/2017 επταμ.

Το Δικαστήριο, κατά τη στάθμιση των συμφερόντων των διαδίκων, αποδίδει μείζονα βαρύτητα στο επιτακτικό δημόσιο συμφέρον, που καθίσταται ακόμα εντονότερο υπό τις παρούσες δημοσιονομικές συνθήκες, αποτροπής του κινδύνου ουσιώδους διαταραχής των φορολογικών εσόδων του Κράτους για το έτος (φορολογίας) 2016, και, συνακόλουθα, κρίνει, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 50 παρ. 3β του π.δ. 18/1989, ότι η ακύρωση της επίδικης ρύθμισης της παραγράφου 2α της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης πρέπει να μην αναδράμει στο χρόνο έναρξης ισχύος της (21.5.2015), αλλά στις 8.6.2016, ημερομηνία της πρώτης δικασίμου της αίτησης με αριθμό κατάθεσης 934/2016 (πρβλ. ΣτΕ 2334-2337/2016, επταμ. 170-171/2017 επταμ.). Εξάλλου, η αιτούσα αβασίμως υποστηρίζει, κατ' επίκληση του άρθρου 95 του Συντάγματος, ότι ο χρονικός περιορισμός των αποτελεσμάτων της ακύρωσης διοικητικής πράξης από το Δικαστήριο δεν είναι δυνατό να αφορά τον αιτούντα διάδικο αλλά μόνον τους τρίτους που ωφελούνται από την erga omnes ενέργεια της ακύρωσης (βλ. εμμέσως ΣτΕ Ολομ. 4446/2015, 2334-2337/2016 επταμ., 170-171/2017 επταμ.). Συναφώς, η αιτούσα ισχυρίζεται ότι η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση πρέπει να ακυρωθεί, (μόνο) για την ίδια, από τότε που άρχισε να ισχύει, δηλαδή από 21.5.2015, ώστε ο ΕΝ.Φ.Ι.Α. του έτους 2016 να

υπολογισθεί, γι' αυτήν, με βάση την τιμή εκκίνησης που θα ορισθεί με τη νέα κανονιστική απόφαση που θα εκδοθεί σε συμμόρφωση προς την ακυρωτική απόφαση του Δικαστηρίου και η οποία θα ανατρέξει, ειδικά γι' αυτήν, στις 21.5.2015, λαμβανομένου υπόψη ότι μια τέτοια λύση αποφεύγει την πρόκληση δημοσιονομικού προβλήματος στο Κράτος. Ωστόσο, ο ανωτέρω ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Πράγματι, έστω κι αν δεν αποκλείεται η εξαίρεση του αιτούντος διαδίκου από το χρονικό περιορισμό των αποτελεσμάτων απόφασης του Δικαστηρίου με την οποία ακυρώνεται κανονιστική διοικητική πράξη (πρβλ. ΣΤΕ Ολομ. 2287/2015 και ΔΕΕ μειζ. συνθ. 26.4.1994, C-228/92, Roquette Frères SA, ECLI:EU:C:1994:168, σκέψεις 25-30), πάντως, τέτοια εξαίρεση δεν δικαιολογείται, εν προκειμένω, (i) ενόψει των συνταγματικών αρχών της ασφάλειας του δικαίου και της ίσης μεταχείρισης των φορολογούμενων, που εξυπηρετεί η (υπέρ και έναντι όλων των ενδιαφερόμενων) χρονικά περιορισμένη ακύρωση κανονιστικών ρυθμίσεων της παραγράφου 2α της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης, (ii) διότι η κανονιστική πράξη που υποχρεούται να εκδώσει η Διοίκηση σε συμμόρφωση προς την παρούσα ακυρωτική απόφαση, με ισχύ από 8.6.2016, δεν θα μπορούσε, κατά μετάλλαξη της σε ατομική ρύθμιση της νομικής κατάστασης της αιτούσας σε προγενέστερο χρόνο, να εφαρμοσθεί σε αυτήν για το χρονικό διάστημα από 21.5.2015 μέχρι 8.6.2016, και (iii) διότι η αιτούσα ουδόλως ισχυρίζεται (και, δη, κατά τρόπο ορισμένο και αρκούντως τεκμηριωμένο) ότι το αντίστοιχο διακύβευμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό γι' αυτήν και, άλλωστε, μπορούσε, με δική της πρωτοβουλία, να αποστεί από την εφαρμογή του αντικειμενικού τρόπου προσδιορισμού της αγοραίας αξίας του επίμαχου ακινήτου της (βλ. άρθρο 41 παρ. 6 του ν. 1249/1982 και ΣΤΕ 3622/2013 επταμ.). Συνεπώς, ο χρονικός περιορισμός του ακυρωτικού αποτελέσματος της παρούσας απόφασης ισχύει και για την αιτούσα.

2. Συμμόρφωση της Διοίκησης προς την ακυρωτική απόφαση του ΣΤΕ – Υπόδειξη από το Δικαστήριο της εφαρμοστέας τιμής ζώνης

ΣΤΕ 2333/2016 επταμ.

Η ακύρωση από το Συμβούλιο της Επικρατείας κανονιστικής ρύθμισης περί καθορισμού της τιμής του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας ακινήτων σε ορισμένη ζώνη δεν συνεπάγεται εφαρμογή της προϊσχύσασας κανονιστικής ρύθμισης περί της τιμής εκκίνησης στην επίμαχη ζώνη, αλλά δημιουργεί, κατ' αρχήν, υποχρέωση της Διοίκησης να προβεί σε νέο, νόμιμο καθορισμό της τιμής εκκίνησης των ακινήτων για την εν λόγω ζώνη. Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση, πρόκειται για την τρίτη διαδοχική ακύρωση από το Δικαστήριο της επίδικης ρύθμισης περί της τιμής εκκίνησης στη Β ζώνη Ψυχικού, πράγμα που υποδηλώνει διαρκή αδυναμία της Διοίκησης να καθορίσει νομίμως στο ποσό των 5.150 ευρώ την τιμή της εν λόγω ζώνης, για το επίμαχο χρονικό διάστημα (2007-2011), που, άλλωστε, ανάγεται σε παρωχημένο χρόνο, με αποτέλεσμα η Διοίκηση να στερείται πλέον (κατά χρόνον) αρμοδιότητας κανονιστικής ρύθμισης του ζητήματος. Τούτων έπεται ότι συντρέχουν εξαιρετικές συνθήκες, που επιβάλλουν απόκλιση από τον ανωτέρω κανόνα, στην κρινόμενη περίπτωση. Ενόψει τούτου και της αρχής της ασφάλειας δικαίου, που επιτάσσει να μην μείνει αρρυθμιστο το ζήτημα και λαμβανομένου υπόψη ότι οι αιτούντες δέχονται ότι θα ήταν εύλογη η τιμή ζώνης, εάν κυμαινόταν στο ύψος που προέβλεπε η κανονιστική πράξη του έτους 2005, η Διοίκηση, συμμορφούμενη προς την παρούσα ακυρωτική απόφαση, οφείλει να θεωρήσει ότι, για το χρονικό διάστημα στο οποίο αφορά η επίδικη υπουργική απόφαση (1.3.2007 μέχρι 17.3.2011), ισχύει στη Β ζώνη Ψυχικού η τιμή (4.100 ευρώ) που ορίζει, για τη ζώνη αυτή, η 1122435/3634/00ΤΥ/Δ/2005 απόφαση των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών